

**Sertificēta dabas eksperta atzinums par ES nozīmes biotopiem un īpaši
aizsargājamām augu sugām ezera krasta joslā, īpaši aizsargājamā dabas teritorijā,
Natura2000 teritorijā – dabas liegumā “Dūņezers”**

Lauka apsekošana – 2018. gada aktīvajā veģetācijas periodā – 21.-22. jūlijā un 12. augustā. Apsekošanas ilgums kopā – 26 stundas, laika apstākļi – skaidrs, saulains – redzamība laba.

Apsekotā teritorija – Dūņezera krasta josla, pa kuru noteikta īpaši aizsargājamās dabas teritorijas ārējā robeža, kā arī ezera krastam tieši piegulošās sauszemes platības, lai rastu labāku priekšstatu par apsekoto teritoriju un Dūņezera ezerdobi. Pats Dūņezers vērtēts Eiropas Savienības (turpmāk tekstā – ES) nozīmes biotopa līmenī, kamēr – no augāja aspekta skatītas peldošās slīkšņas ezerā (tuvāk ezera krastam) un augu veidotais aizaugums ezera krastā. Apsekotās teritorijas atrašanās vietas shēma ar atsevišķi norādītām apsekošanas mērķa vietām parādītas 1. pielikumā. Apsekotā platība atrodas Limbažu novadā, Katvaru un Limbažu pagastos, kā arī nelielā platībā Limbažu pilsētas teritorijā. Kopā apsekota teritorija ~172 ha kopplatībā. Apsekošana veikta, iespēju robežās (kur tas fiziski bija iespējams) izstaigājot Dūņezera krasta joslu, izvērtējot tai piekļaujošos ezera daļu un sauszemes platības ezera krastā, kas tieši piekļaujas dabas lieguma robežai. Ievērojot, ka vietām ezera krasts ir izteikti slīkšņains un slīkšņas – peldošas, taisnā līnijā gar krastu iziet nebija iespējams. Dūņezera kadastra Nr. 6664 003 0706.

Jānorāda, ka 2018.gada veģetācijas sezona raksturojās ar zemu ūdens līmeni teju visā Latvijas teritorijā, kā arī īpaši siltiem un sausiem laika apstākļiem; attiecīgi – jāņem vērā, ka saldūdens biotopu apsekojumu rezultātus ietekmē netipiskie apstākļi, un – šaubīgu rezultātu gadījumos, saldūdeņu atkārtoti apsekojumi veicami nākamajās sezonās, lai iegūtu pamatotāku priekšstatu par mērķa vietu.

Apsekošanas mērķis – lauka apstākļos, aktīvā veģetācijas sezonā apsekot mērķa teritoriju – Dūņezera krastu, un sagatavot sertificēta dabas eksperta atzinumu dabas aizsardzības plāna izstrādes vajadzībām, tajā skaitā – izvērtēt ezera krasta stāvokli no nozīmīgu augu sugu un ES nozīmes biotopu aspekta, ieteikt apsaimniekošanas pasākumus ezera krastā reģistrēto nozīmīgo augu sugu, ES nozīmes biotopu floristiskā sastāva un augāja telpisko struktūru uzturēšanai, uzlabošanai un atjaunošanai, ja tas ir nepieciešams. Sniegt priekšlikumus, savas kompetences ietvaros, dabas lieguma funkcionālajam zonējumam. Veicot darbu, ņemta vērā ekoloģiska pieeja, proti – ezera krasts vērtēts kā vienota sistēma, pēc šāda principa arī plānoti ieteicamie pasākumi.

Eiropas Savienības nozīmes biotopi pielīdzināti, izmantojot Latvijas Dabas fonda un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (2013.) sagatavoto [noteikšanas metodiku \(2. papildinātais izdevums\)](#) „Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamie biotopi Latvijā”, 1. izdevums apstiprināts 15.03.2010. ar vides ministra rīkojumu Nr. 93. un Eiropas Savienības biotopu interpretācijas rokasgrāmatu (*Interpretation Manual of European Union habitats*, 2013), kā arī aktuālos atsevišķu ES nozīmes biotopu aprakstus, kas pieejami Dabas aizsardzības pārvaldes mājas lapā (https://www.daba.gov.lv/public/lat/dati1/vides_monitoringa_programma/#apraksti). Latvijā īpaši aizsargājamie biotopi atsevišķi nav nodalīti un atzīmēti kartēs, kā tas noteikts MK

noteikumu Nr. 350¹ 2. punktā “*Biotopus raksturojošās pazīmes neattiecas uz tiem īpaši aizsargājamiem biotopiem, kuru aizsardzībai izveidotas vai veidojamas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000)*”. Augu sugu latviskie nosaukumi rakstīti pēc enciklopēdijas “Latvijas Daba” (Kavacs, 1998), latīniskie nosaukumi rakstīti pēc “Latvijas vaskulāro augu flora” taksonu saraksta (Gavrilova, Šulcs, 1999).

Ieteicami apsaimniekošanas pasākumi formulēti, vadoties pēc Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijām Latvijā. *II Upes un ezeri* (Urtāns, 2017).

Apsekotajā teritorijā konstatētās dabas vērtības atzīmētas 1. pielikuma shēmās mērogā 1:15 000 un 1:10 000.

Pieejamā informācija par dabas vērtībām

Apsekotā platība atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, Natura2000 teritorijā - dabas liegumā “Dūņezers”. Dabas liegums “Dūņezers” dibināts 1977. gadā 170 ha platībā, eitrofa ezera - Dūņezera aizsardzībai. Sastopamas plašas parastās niedres *Phragmites australis* un platlapu vilkvālītes *Typha latifolia* audzes. No ūdensaugiem dominē iegrimuši raglape *Ceratophyllum demersum*. Īpaši nozīmīga teritorija ligzdojošiem ūdensputniem. No aizsargājamām putnu sugām sastopams - lielais dumpis, ziemeļu gulbis, zivju ērglis, niedru lija, dzērve, ormanītis, kuita u.c. Ezera palienē parastās vīgriezes *Filipendula ulmaria* un parastā ciņugrišļa *Carex caespitosa* zālāji, kuri aizaug ar kārkliem *Salix ssp.*

Konkrētā Natura2000 teritorija (LV0508500) ir dibināta kā B grupas teritorija, kas veidota sugu un biotopu aizsardzībai, dabas liegums noteikts ES nozīmes biotopa 3150 aizsardzībai, ir būtiska vieta pīlēm un būtiska sikspārņu barošanās teritorija, kamēr – no ES nozīmes sauszemes biotopu, zīdītāju un zivju aspekta vērtēta (vietas Standarta datu forma <http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=LV0508500>) kā nesvarīga.

Jānorāda, ka konkrētais dabas liegums atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā.

Īpaši aizsargājamai dabas teritorijai līdz šim nav izstrādāts dabas aizsardzības plāns.

Dabas liegumā “Dūņezers” ir īstenots daļējs Eiropas Savienības nozīmes biotopu kartējums. Aktuālais Eiropas Savienības nozīmes biotopu kartējums ir ietverts Dabas aizsardzības pārvaldes datu bāzē “Ozols”. Šajā datu bāzē ir arī iekļauta informācija par dažādos laika periodos reģistrētajām aizsargājamajām sugām dabas liegumā. Eiropas Savienības nozīmes biotopu apzināšana tiek īstenota Dabas skaitīšanas jeb Dabas aizsardzības pārvaldes administrēta projekta “Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā” ietvaros, to līdzfinansē ES Kohēzijas fonds, konkrētā projekta ietvaros, apsekotajā teritorijā 2018. gadā īstenota daļēja Eiropas Savienības nozīmes biotopu kartēšana, galvenokārt – ezeram piekļaujošajos mežos.

Konkrētā dabas eksperta atzinuma sagatavošanas ietvaros, tika kamerāli izskatīta augstāk minētā pieejamā informācija par reģistrētajām aizsargājamajām augu sugām, un Eiropas Savienības nozīmes biotopiem.

Lai gūtu pilnīgāku priekšstatu par aktuālo situāciju, Dūņezera krastā un tā tiešā tuvumā, tika īstenota pilna Eiropas Savienības nozīmes biotopu kartēšana, reģistrējot aizsargājamās augu sugas. Visi reģistrētie Eiropas Savienības nozīmes biotopi atzīmēti 1. pielikuma kartē.

---

¹ Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 350 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu” (20.06.2017.), kas nosaka biotopu sarakstu, kurā ir iekļauti Latvijā un Eiropā apdraudēti un reti biotopi, kā arī īpaši aizsargājamo meža, krūmāju un purvu biotopus raksturojošās pazīmes.

Apsektās teritorijas vispārīgs apraksts

Apsektā teritorija ieskauj Dūņezeri. Dūņezers ir sekls, aizaugošs ezers ar slīkšņainiem krastiem un tumšu ūdeni (ūdens caurredzamība ir niecīga, līdz 15 cm). Pārskatāmā vēsturē zināms, ka Dūņezera ūdens līmenis ir pazemināts par ~0,5-0,7 m (arī ar Dūņezeri savienotajā Lielezerā) 1947. gadā, regulējot no Dūņezera iztekošo Svētuپی. Pēc ūdens līmeņa pazemināšanas, Dūņezera krasti sākuši aizaugt ar krūmiem, zemākajās vietās sākušas veidoties slīkšņas.

Dūņezeri ar Limbažu Lielezeru savieno regulēta ūdenstece - Donaviņa, Dūņezērā ietek regulētā Raudupīte; no ezera, tā ziemeļu galā, iztek – Svētuپی, kas teju no iztecēšanas vietas atzīstama par ļoti **zemas** kvalitātes ES nozīmes biotopu – straujtecē un dabiski upju posmi (biotopa kods – 3260, 2.variants, **P** - problēma).

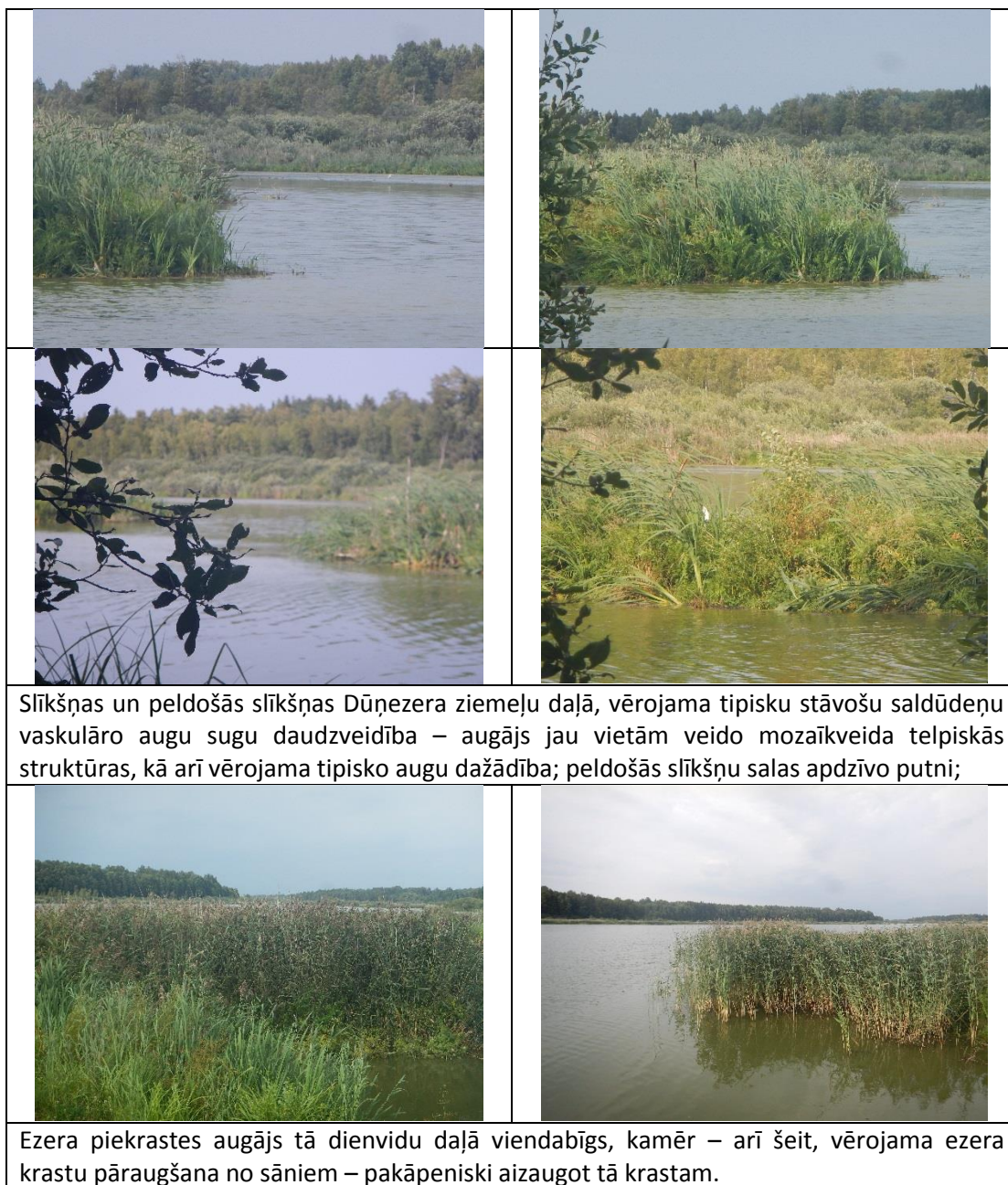
Svētuپی tās augštecē tek pa seklu, pārpurvotu ieleju, kas pēc upes regulēšanas 20. gs. un ūdens līmeņa pazemināšanas sākusi izteikti pārpurvoties.

Dūņezeri ieskaujošajās platībās 20. gs. laikā ir veikti meliorācijas darbi atsevišķās vietās lauksaimniecības zemēs, kas piekļaujas ezeram un mežos – galvenokārt ezera ziemeļu galam piekļaujošajās platībās.

Ezerā tiek ievadīti attīrīti notekūdeņi B kategorijas atļaujas apjomā no attīrīšanas iekārtām Limbažu pilsētā. Līdz 2001. gadam ezerā ieplūda arī notekūdeņi no putnu fermas, kas atradās pie ezera rietumu krasta. Tāpat, pastāv iespēja, ka ezerā ietek/filtrējas arī neattīrīti notekūdeņi no mazdārziņiem.

Izvērtējot Dūņezera krasta joslu – pa kuru lielākajā perimetra daļā ir virzīta dabas lieguma robeža (1. pielikums), tajā var nodalīt trīs secīgas joslas:

- 1) pārmitru, vietām nenaslēgtu, tajā skaitā peldošu slīkšņu joslu – 1. pielikumā atzīmēta ar pelēku svītrojumu; šī josla ir dažāda platuma; sākot no 50 cm līdz pat pārdesmit metriem; augāju veido parastā niedre *Phragmites australis*, parastais miežubrālis *Phalaris arundinacea*, vilkvālītes *Typha ssp.*, meldri *Scirpus ssp.*; dominē saldūdens videi tipiskas augu sugas; vietās, kur augājs nav saslēgts – slīkšņas nav ejamas, starp augiem redzams ūdens; vietās, kur slīkšņu veidojošais augājs jau saslēdzies, augājs jau augu sugām bagātāks – slīkšņas, arī peldošās – jau ar stingrāku pamatni; slīkšņas ezera centrālajā daļā un ziemeļu daļā ir dabiskākas un floristiskā ziņā daudzveidīgākas, kamēr – slīkšņas ezera dienvidu daļā – izteikti viendabīgas, tajās dominē niedru audzes; jānorāda, ka ezers vērtēts pēc augāja struktūrām, konkrētajā apsekošanā nav veikti citi mērījumi, lai vērtētu ezeru, ko dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros dara cits dabas eksperts; vērtējot pēc augāja struktūrām, ezerā var nodalīt virsūdens (helofītu) augāju (~30-35 %) ezera ziemeļu un dienvidu galos un tuvāk ezera krastam, vietām – pie slīkšņām; vietām izveidojies arī brīvi peldošo ūdensaugu (lemnīdu) augājs, lielākoties pie slīkšņām; niecīgs apjoms ar peldlapu ūdensaugu (nimfēīdu) augāju atsevišķās ezera vietās, kur mazāka ūdens viļņošanās un vējš; ~50-55 % no ezera sastopams zemūdens (elodeīdu) augājs, kuru galvenokārt veido iegrimusī raglape *Ceratophyllum demersum*, vārpainā daudzlape *Myriophyllum spicatum*, kas raksturīgas barības vielām bagātiem – eitrofiem saldūdeņiem;

- 2) Gar ezera krastu – kas, lielākajā tā platībā jau ir ar nosacīti stingrāku pamatni, izveidojusies 0.5-3 m plata pārejas purva un slīkšņas josla (1. pielikumā ar oranžu līniju); platība ir specifiska, ko nosaka tās bioloģiskais vecums un ezera aizaugšana, kā arī ūdens līmeņa pazemināšana ezerā, tajā vairāk zāļu purva elementu, purvainā meža elementu – vietām bioloģiski veci, mazu dimensiju koki, vietām bioloģiski jaunu kārķu un alkšņu grupas; zemsedzē dominē graudzāles, purva skarene *Poa palustris*, ložņu smilga *Agrostis stolonifera*, mitrākajās ieplaciņās – parastā purvpaparde *Thelypteris palustris*; mijās atklāti laukumi ar krūmainām platībām; slīkšņa staigna; vietām, atklātajos laukumos sporādiski Fuksa dzegužpirstīte *Dactylorhiza fuchsii*, naktsvijoles *Platanhthera spp.*; iespējams, ka slīkšņu augāja īpatnības, veidojušās, mainoties ezera ūdens līmenim un ūdens piesātinājumam ar barības vielām;

Pārejas purva un slīkšņu josla ieskauj Dūņezeru, tā variē no ļoti šauras – 0.5 m līdz pat vidēji 3 m; vietām ir pārmitra, vietām jau stingrāka – ar izteiktu graudzāju aspektu; grupās aizaug ar krūmiem un kokiem, vietām – slīkšņas uz ezera piekrastes meža joslas pārejas zonā arī kritālas – kas liecina par ezera krastu augāja ilglaicību.

- 3) Tālāk, iekšzemes virzienā, jau ārpus dabas lieguma, stāignā ezera krasta josla pakāpeniski pāriet mežā; teju visā ezera piekrastes joslas perimetrā, tiešā ezera krasta tuvumā vērojama šaura josla ar purvaini – aluviāla meža joslu, kurā atrodami atsevišķi bioloģiski vecāki un lielāki koki; jānorāda, ka arī meža platībās, kas ir bioloģiski jaunas un vidēja vecuma, tiešā ezera krasta tuvumā ir atrodama šāda – ilglaicīgi saglabāta, šaura – precīzi grūti reģistrējama, purvainā meža josla ar aluviālu – sezonāli pārplūstošu, meža ieslēgumiem; joslā kombinējas gan purvainā meža zemsedzes elementi, gan aluviāla meža elementi – kokaugi izvietoti skraji, vērojamas lēzenas ieplakas u.c.; skrajajā joslā ir vērojamas arī dabiska meža struktūras – sausokņi, kritālas, atsevišķi bioloģiski vecāki un lielāku dimensiju koki; par stabili mitru mikroklimatu liecina sūnu epifītiskais apaugums uz koku stumbriem;

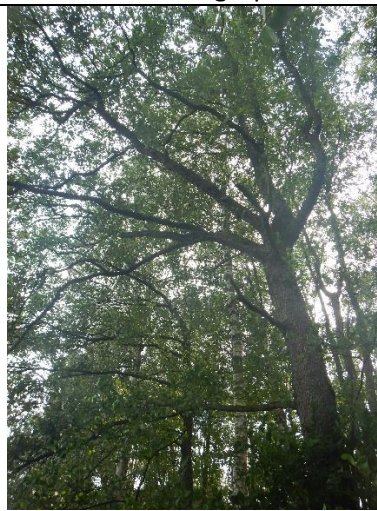

Zemsedzē gan purvainā, gar aluviālā meža pazīmes, vietām izteikts krūmu aspekts

Vērojamas dabiska meža pazīmes, atsevišķi bioloģiski vecāki koki un to grupas

Lielākoties vecākie koki ir melnalkšņi, kamēr vietām arī bērzs un kļava.

Tālāk, arī ārpus lieguma robežas, no ezera krasta joslas, reģistrētas atsevišķas ES nozīmes meža platības (1. pielikums), vietām mežs bioloģiski jauns. Ezeram tieši pieguļ dominējoši pārmitru augšanas apstākļu meži, galvenokārt: dumbrāji, liekņās, niedrāji, dažos posmos arī platlapju kūdreņi un āreņi. Ezera dienvidu daļa piekļaujas floristiski nabadzīgiem palieņu zālājiem. Savukārt, ezera austrumu daļa vietām piekļaujas pilsētas mazstāvu apbūvei un lauksaimniecības zemju platībām.

Svētupe, kas iztek no Dūņezera ziemeļu gala – ar ietekmētu gultni, ūdens teju stāvošs (izteikti lēni tekošs apsekošanas laikā). Ūdenstece ar slīkšņainiem krastiem, kājām teju nepieejami. Ūdenstece krastos augāju veido galvenokārt parastā niedre *Phragmites australis*, grīšļi *Carex ssp.*

Ezers no malām aizaug – pakāpeniski pāraug ar slīkšņu joslu, kamēr tā dienvidu daļā izveidojusies eitrofa mitrzeme un plaši viendabīgi, augu sugām un augāja telpiskajām struktūrām nabadzīgi palieņu zālāji, ko nosaka ilgstošā barības vielām bagāto notekūdeņu ieplūde no Limbažu piena kombināta, ezera ūdens līmeņa pazemināšana 20. gs., kā arī ilgstošā zālāja neapsaimniekošana.

Apsekotajā teritorijā (1. pielikums, 1. tabula) konstatēti četri biotopi, kas iekļauti "Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu" (MK noteikumi Nr. 350, 20.06.2017.) nosaka biotopu sarakstu, kurā ir iekļauti Latvijā un Eiropā apdraudēti un reti biotopi, kā arī īpaši aizsargājamo meža, krūmāju un purvi biotopus raksturojošās pazīmes. Tajā skaitā, apsekotajā teritorijā konstatēti seši Eiropas Savienības nozīmes biotopi, no tiem divi biotopi ir prioritāras nozīmes.

Jānorāda, ka divi (2) ES nozīmes biotopi ir ļoti zemā kvalitātē, ar atzīmi "P"- problēma; to atbilstība ES nozīmes biotopu noteikšanas minimālajiem kritērijiem ir uzskatāma par robež-gadījumu. Tomēr, ievērojot izteikto zemo ūdens līmeni teju visā Latvijā un sausos apstākļus 2018.gadā, kā arī maksimālo piesardzības principu, konkrētās platības kā robež-gadījums, iekļautas 1. tabulā aprakstošā līmenī, un tie vērtēti eksperta viedokļa apjomā.

1. tabula

Latvijā un ES īpaši aizsargājamie biotopi

Nr.p.k.	Latvijā īpaši aizsargājams biotops, nosaukums	ES īpaši aizsargājams biotops, kods un nosaukums	retas un īpaši aizsargājamās augu sugas	biotopa fotogrāfija, piezīmes
SALDŪDEŅU BIOTOPI				
1	-	3150 – P, . eutrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju	-	 <p>Sekls ezers ar slīkšņainiem krastiem, spriežot pēc struktūrām – zemā kvalitātē ar problēmu; nav izteiktas visas konkrētā biotopa saldūdens augāja joslas; netipiski zems ūdens līmenis 2018. gadā visā Latvijā, neierasti laika apstākļi – jāpavērtēt garākā laika periodā vairākas sezonas – lai izvērtētu atbilstību 3150 un bojājumu pakāpi</p>
2	-	3260-2 P , upju straujteses un dabiski upju posmi	-	 <p>Regulēta upes lēntece ar ietekmētu upes gultni, dabiskošanās ļoti lēna</p>
ZĀLĀJI				

1	3.11. Palieņu zālāji	6450, palieņu zālāji	-	
PURVI				
1	2.5. Pārejas purvi un slīkšņas	7140 pārejas purvi un slīkšņas	-	
				Es biotopam pieskaitāmi ezera krasti xxx
MEŽI				
1	1.8. Aluviāli krastmalu un palieņu meži	91E0*, aluviāli krastmalu un palieņu meži	-	
2	1.12. Stagnāju meži	9080*, stagnāju meži	-	
kopā	4, četri	6, seši, no tiem 2, divi prioritāras nozīmes; jānorāda, ka saldūdens biotopu atbilstība vērtējama kā robež-gadījumi	-	

Apzīmējumi:

pirms aizsargājamā biotopa nosaukuma norādīts MK noteikumu Nr. 350 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu" atbilstošais punkts (20.06.2017) un ES biotopa kods saskaņā ar Eiropas Kopienas 1992.g. Padomes Direktīvu 92/43/EEK, ar apzīmi „*” atzīmējot prioritāri aizsargājamus biotopus

Retās un īpaši aizsargājamās augu sugas apsekotajā teritorijā

N.p. k.	Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	LSG	ES	ĪAS	MIK	Apsekotajā platībā reģistrēta sastopama biotopos:
Vaskulārie augi							
1	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	Fuksa dzegužpirkstīte	3		+		7140, 91D0*
2	<i>Platanthera ssp.</i>	naktsvijoles	3				7140, 91D0*

Apzīmējumi:

LSG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā grāmatā

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC (21.05.1992) Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. **II** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana. **V** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama.

ĪAS – īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 396. "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu", 14.11.2000., grozījumi 27.07.2004.)

MIK - LR MK 2012.g. 18. decembra noteikumos Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”)

Izvērtējot reģistrēto ES nozīmes biotopu stāvokli un dabiskumu, tie atzīstami par dabiskiem, kamēr – hidroloģiskā režīma fluktuāciju ietekmētiem. Dūņezera dienvidu daļā vērojamas gan ezera, gan tā krastu eutroficēšanās, izveidojušas plaši viendabīgi ruderalu palieņu zālāju poligoni.

Izvērtējot reģistrēto ES nozīmes biotopu stāvokli un kvalitāti, secināms, ka, vērtējot pēc reģistrēto biotopu struktūrām un funkcijām, par vidējā un labā kvalitātē esošiem atzīstami: pārejas purvi un slīkšņas (biotopa kods - 7140), kā arī reģistrētie pārmitrie meža biotopi ārpus dabas lieguma. Savukārt, saldūdens biotopi, kas veido dabas lieguma pamata platību, par ES nozīmes biotopiem ir atzīstami pēc minimālajiem kritērijiem, kā arī vērtējami ar atzīmi “P” – problēma. Proti – Svētupes ir izteikti lēni tekoša, ar ietekmētu gultni un kopumā, augu sugām nabadzīgiem krastiem, upe teju pārveidota par lēni tekošu kanālu, arniecīgām dabiskošanās pazīmēm. Savukārt, pats Dūņezers ir izteikti eitrofs, tajā nav izteiktas visas – virsūdens, peldlapu un iegrimušo augu joslas; tāpat, nav raksturīgs vizuāli pat vidēji bagātīgs un daudzveidīgs augājs ezerā kopumā. Ezera ūdens ir ar vāju caurredzamību, tajā uzkrājas dūņas. Tāpēc, gan Svētupes posms dabas liegumā, gan pats Dūņezers vērtējams kā robež_gadījums ES nozīmes biotopa noteikšanā, ir atrodami argumenti, lai mērķa platības nevērtētu kā pat minimālajiem ES nozīmes biotopa kritērijiem atbilstošas. Tomēr, ievērojot, ka 2018. gada aktīvā veģetācijas sezona bija izteikti sausa ar zemju ūdens līmeni teju visā Latvijā, tad ir jāievēro piesardzības princips, atzīstot abas mērķa platības par (ļoti) zemas kvalitātes ES nozīmes saldūdens biotopiem ar būtiskām struktūru un funkciju problēmām.

Interesanti, ka neskatoties uz ilgstošo ezera piesārņošanu un būtisko ezera līmeņa pazemināšanu, vērtējot pieejamās ortofoto kartes, laika periodā no ~1991. gada līdz apsekošanai 2018. gadā, ezers nav stipri aizaudzis – tā bez augāja klātā daļa ir teju tāda pati, vietām mainījies augāja izvietojums, kas ir dabiski, ja slīkšņas ir peldošas. Tādējādi, vērtējot 20-27 gadu periodā, ezera aizaugšana ar vaskulāriem augiem nav vērtējama kā izteikta; spriežot pēc ezera struktūras, notiek pastiprināta dūņu uzkrāšanās. Tomēr, spriežot pēc

ievērojamā makšķerēšanas vietu skaita un makšķerēšanas infrastruktūras, kas tiek izmantota, ezerā ir zivis.

Ieteikumi dabas lieguma apsaimniekošanai:

- nodrošināt pēc iespējas optimālu ūdens līmeni Dūņezērā, tuvinot to dabiskam – kas nozīmē, atrast kompromisa risinājumu, pakāpeniski paceļot ūdens līmeni tādā apjomā, lai netiktu applūdinātas blakus teritorijas; tādējādi arī samazināsies ezera aizaugšana ar virsūdens augiem; attiecīgi, veicot darbus ezera krastā, nav pieļaujama ezera līmeņa pazemināšana;
- neiepludināt ezerā notekūdeņus – samazināt biogēnu koncentrāciju; ja notiek notekūdeņu iepludināšana, samazināt piesārņojuma apjomu līdz iespējamam minimumam; tādējādi samazināsies eutrofikācija ezerā; ieteicams plānot nosēdbedres jeb sedimentācijas baseinus pirms ūdensteču ievades Dūņezērā, lai samazinātu sedimentu ienesi ezerā;
- saglabāt visā perimetrā gar ezeru līdz 10 m neskartu joslu – kurā netiek veikta mežsaimnieciska darbība, tādējādi nodrošinot vismaz daļēju ezera krastu dabisko procesu norisi; to formulējot, piemēram, šādi: “īstenojot mežsaimniecisku darbību, nekādi darbi nav veicami 10 m attālumā no Dūņezera krasta līnijas”; šis pasākums ir attiecināms uz sadaļu “darbības ārpus dabas lieguma”;
- veicināt ūdens apskābekļošanu ezerā un ūdens apmaiņu, tā – sekmējot dabisko ezera pašattīrīšanos iespēju robežās; piemēram, veicināt dabisko viļņošanu ezerā, kas iespējams, izplaujot vai izvācot niedres ezera krastā un virsūdens joslā (augustā-septembrī, kad augu stublājos vairāk barības vielu, kamēr to sakneņos – maz), vietās, kur slīkšņu ir mazāk; tādējādi – ezera ūdens, viļņojoties varētu izskalot daļu no atmirušajām augu daļām krastā – samazinot ezera eutrofikāciju; ja izskaloto augu daļu salīdzinoši maz, tās oksidēsies un mineralizēsies, tomēr – gadījumos, ja izskalots materiāls veido sapludas, to ieteicams savākt, lai tas neieskalojas ezerā, kā arī, vienlaicīgi sadaloties, nebagātina ezeru vēl vairāk; savākto materiālu jāizvieto piesardzīgi, piemēram, uz apstādījumiem; ja ir zināms (veiktas analīzes) savāktā materiāla sastāvs un tas nav piesārņots, tad to var izmantot plašāk, piemēram, kā augsnes mēslojumu arī plašākām augu grupām;
- izvērtēt sadzīves atkritumus no slīkšņu joslas, kur ierīkotas lokālas makšķerēšanas vietas (pie Vecigatēm);
- saglabāt esošo piekļuves infrastruktūru ezeram – no Dambja ielas Limbažos, un pie Vecigatēm; pēc iespējas nodrošinot slīkšņu dabiskumu – tās nestiprinot ar koka laipām vai vairogiem; pieļaujams, kā tas jau ir izdarīts – nostiprināt atsevišķas vietas, lokālai makšķerēšanas nodrošināšanai;

Piemērs, skats uz vienu no vairākām ierīkotajām makšķerēšanas vietām slīkšņā

Attiecībā par priekšlikumiem dabas lieguma zonējumam, tad dabas liegums vērtējams kā vienota – ekoloģiski integrāla teritorija, jo to veido viens ezers ar ļoti šauru krasta joslu, tāpēc, pieejai jābūt vienotai. Attiecīgi:

- saglabājama vienota pieeja – dabas liegums, ja teritorija tiek saglabāta kā īpaši aizsargājama; teritorijas apsaimniekošanas, makšķerēšanas infrastruktūras uzturēšanai un uzraudzībai, pārdomājama iespēja veidot neitrālo vai dabas parka zonu esošās makšķerēšanas “bāzes” posmā Dambja ielas galā pie ezera.

Kopumā, vērtējot no Dūņezera krasta aspektiem, tie ir izteikti slīkšņaini, tos veido vidējas un labas kvalitātes pārejas purvi un slīkšņas, vietām, iekšzemes virzienā (tālāk no ezera) ezera krasta joslai - piekļaujas vidējas un labas kvalitātes pārmitri ES nozīmes meža biotopi (jau ārpus dabas lieguma). Savukārt, pašu lieguma centrālo daļu veido Dūņezers, kas ir funkcionāli saistīts (Donaviņa) ar Lielezeru; no Dūņezera iztek Svētupe. Lai arī Dūņezera kā ES nozīmes biotopa kvalitāte ir ļoti zema un, tā atbilstība ES nozīmes biotopam ir vērtējama kā robež-gadījums – dabas liegums veido savdabīgu, lokālu, grūti pieejamu bioloģiskās daudzveidības “salu” vairākām organismu grupām – zivīm, sikspārņiem un putniem (kas nav konkrētā atzinuma vērtējuma subjekts), un – kuru pastāvēšanu nosaka Dūņezers un tā grūti pieejamie krasti kā dzīvotne un barošanās vieta. Tādējādi, uzturot Dūņezeru kā dzīvotni un uzlabojot to, iespēju robežās, tiks nodrošinātas pastāvēšanas iespējas vairākām organismu grupām, tomēr – profesionālas pārliecības, ka sagaidāma būtiska saldūdens biotopu stāvokļa uzlabošanās, tādējādi – nodrošinot ar dzīvotni saistītās sugu sabiedrības, nav.

Attiecīgi, lēmums par dabas lieguma statusa likvidēšanu būtu pieņemams pēc pilnīgas pārliecināšanās, tajā skaitā tipiska ūdens līmeņa stāvoklī, ka arī pēc mērķtiecīgu biotopu uzlabošanas pasākumu īstenošanas, ezera struktūras un funkcijas ir neatgriezeniski bojātas un atjaunošanās nav iespējama vai iespējama minimālā apjomā. Gadījumā, ja lēmums par konkrētās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas statusa likvidēšanu tiek pieņemts ātrāk, tad, vērtējot no Dūņezera krastu joslas ES nozīmes biotopu aspekta – pārejas purvi un slīkšņas (biotopa kods - 7140), purvaini meži (biotopa kods – 91D0*) un aluviāli krastmalu un palieņu meži (biotopa kods – 91E0*), jānorāda, ka tie sastopami šauru, lineāru poligonu veidā, vidēji – 0,5-3 m platā joslā dabas liegumā (pat grūti korekti reģistrējamas), tāpēc, būtiskas negatīvas ietekmes uz konkrēto biotopu apjomu valsts – Latvijas mērogā, kā arī uz šiem biotopiem nozīmīgu struktūru un funkciju saglabāšanu valsts mērogā, nav sagaidāmas.

Sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperte, atzinuma sniedzēja	Atzinuma saņēmējs
<p>Ieva Rove Sertifikāta Nr. 043 Sertifikāta derīguma termiņš: 23.05.2014. – 22.05.2019. Ekspertes sugu, biotopu vai to grupu specializācija: vaskulārie augi, sūnas, meži un virsāji, zālāji, purvi, stāvoši saldūdeņi, tekoši saldūdeņi, jūras piekraste, iesāļūdeņi, alas, atsegumi un kritenes Atzinums sniegts par: vaskulārie augi, sūnas, meži un virsāji, purvi; <i>savukārt, par biotopu grupām: stāvoši saldūdeņi un tekoši saldūdeņi sniegts eksperta viedoklis</i> Atzinuma parakstīšanas datums: 12.03.2019. Lappušu skaits atzinumā: 14 [četrpadsmit], neskaitot Pielikumu: 1) viens (1) karšu pielikums uz trīs A3 lpp ar mērogu 1:15 000 un 1:10 000.</p>	<p>Nosaukums: SIA „Enviroprojekts”, reģ. Nr. LV40003683283 Adrese: Mazā Nometņu iela 31, Rīga, LV-1002</p>

Sagatavoja

Ieva Rove

Tālrunis: +371-25495552

e-pasts: I.Rove@lvm.lv, rove@lanet.lv

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Izmantotie informācijas avoti

Assessment of plans and projects significantly affecting *Natura2000* sites. Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC. 2001. European Commission DG Environment, 76 p

Āboliņa, A., Piterāns, A., un Bambe, B., 2015. Latvijas ķērpji un sūnas. Taksonu saraksts. Salaspils: Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava", DU AA "Saule", 213 lpp.

Eiropas Savienības Direktīva par sugu un biotopu aizsardzību 92/43/EEC. Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu, faunas un floras aizsardzību.

Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājami biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2.papildinātais izdevums (2013) A.Auniņa red., Rīga, Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 359 lpp.; *1.izdevums apstiprināts ar vides ministra 2010. gada 15. marta rīkojumu Nr. 93.*

Gavrilova Ģ., Šulcs V. 1999. Latvijas vaskulāro augu flora. Taksonu saraksts. Rīga: Latvijas Akad. b-ka. 135 lpp.

Kavacs G. (atb. red.) 1998. Dzīvās dabas taksonu latvisko nosaukumu rādītājs. -Latvijas Daba. Enciklopēdija. 6. Rīga: Preses nams, 187-245.

Interpretation Manual of European Union habitats, EUR 28, 2013. European Commission DG Environment, Nature and biodiversity, 144 p

"Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu" (MK noteikumi Nr. 940, 18.12.2012.) definē mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību un to aizsardzības nosacījumus

"Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" (MK noteikumi Nr. 396 14.11.2000. grozījumi Nr. 627 27.07.2004.) nosaka sugu sarakstu, kurā iekļautas apdraudētās, izzūdošās vai retās sugas, vai arī sugas, kuras apdzīvo specifiskus biotopus

"Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu" (MK noteikumi Nr. 350, 20.06.2017.) nosaka biotopu sarakstu, kurā ir iekļauti Latvijā un Eiropā apdraudēti un reti biotopi, kā arī īpaši aizsargājamo meža, krūmāju un purvi biotopus raksturojošās pazīmes

"Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu" (MK noteikumi Nr. 153, 21.02.2006.), noteikumi nosaka Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu

"Sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu atzinuma saturs un tajā ietvertās minimālās prasības" (MK noteikumi Nr. 925, 30.09.2010.) nosaka minimālās, obligātās prasības atzinuma sagatavošanai

Urtāns A.V. (red.) 2017. Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā. II Upes un ezeri. Dabas aizsardzības pārvalde, Sigulda.

Vadlīnijas sugu un biotopu aizsardzības jomas sertificētu ekspertu sniegto atzinumu satura kvalitātes uzlabošanai sākotnējā izvērtējuma, ietekmes uz vidi novērtējuma vai ietekmes uz *Natura2000* teritoriju novērtējuma ietvaros, 2017. Sigulda, Dabas aizsardzības pārvalde, 32 lpp.

www.gisnet.lv

https://www.daba.gov.lv/public/lat/dati1/dabas_datu_parvaldibas_sistema_ozols/

www.latvijasdaba.lv

www.lvgma.gov.lv

www.varam.gov.lv

